



Lainsäädäntöhanke: Kriittisten toimijoiden tunnistaminen ja kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn parantaminen

Sisäministeriö on tänään asettanut Euroopan unionissa käsittelyssä olevan kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviehdotuksen (CER, Critical Entities Resilience) täytäntöönpanoa koskevan lainsäädäntöhankkeen. Hanke parantaa yhteiskunnan kriisikestävyyttä ja vahvistaa kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokykyä. CER-direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä on mahdollista tarkastella ja kehittää kriittisen infrastruktuurin tilaa ja sitä koskevaa sääntelyä myös laajemmin kansallisista lähtökohdista ja tarpeista käsin.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi on 7.12.2022 – 31.12.2024

Tausta

Komissio (DG HOME) julkaisi Euroopan turvallisuusunionistrategian vuonna 2020. Siinä linjattiin, että kriittisten toimijoiden fyysistä ja digitaalista kriisikestävyyttä on edistettävä kokonaisvaltaisesti. Strategian mukaisesti EU:ssa on määritettävä ja tunnistettava yhdenmukaisin menettelyin yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta kriittiset toimijat ja parannettava niiden kriisinsietokykyä. Näin parannetaan myös EU:n ja sen jäsenmaiden varautumista hybridiuhkiin.

Komissio julkaisi 16.12.2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä (Critical Entities Resilience Directive), jonka lainsäädäntökehys on sisämarkkinasääntely. Ehdotuksen tarkoituksena on parantaa Euroopan unionin kannalta välttämättömien palvelujen häiriönsietokykyä sekä ylläpitää yhteiskunnan elintärkeitä ja taloudellisia toimintoja määrittäen tietyt kriittiset sektorit, jotka tarjoavat tällaisia palveluja. Direktiiviehdotus on osa turvallisuusunionistrategian toimeenpanokokonaisuutta, johon kuuluu uusi kyberturvallisuusstrategia sekä verkko- ja tietoturvadirektiivin päivitys (ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kyberturvallisuuden korkean tason varmistamiseksi Euroopan unionin alueella ja direktiivin 2016/1148 kumoamisesta, NIS2).

Ehdotus on osin uutta sääntelyä unionin tasolla ja sen soveltamisala koskee kymmentä sektoria kattaen liikenteen, energian, pankit, finanssimarkkinat, terveyden, vesi- ja jätevesihuollon, digitaalisen infrastruktuurin, julkishallinnon ja avaruuden. Valtioneuvoston U-kirjelmä on valmisteltu sisäministeriön johdolla ja annettu Eduskunnalle 28.1.2021 (U 71/2020 vp). Eduskunta yhtyi kannassaan valtioneuvoston kantaan. Euroopan unionin neuvosto ja parlamentti muodostivat yhteisen näkemys-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

direktiivistä kesäkuussa 2022. Soveltamisalaa tarkistetaan koskemaan osin julkishallintoa ja ruoka-sektoria ja kaikkiaan sektoreita on 11. Direktiivi tulee voimaan arvion mukaan joulukuussa 2022. Kansallista toimeenpanoaikaa jäsenvaltioille annetaan 21 kuukautta. Näin ollen Suomessa direktiivin edellyttämille säädösmuutoksille on vuoden 2024 syyskuun loppuun saakka. Toimikautta voidaan jatkaa, jos se on tarpeen lainsäädännön voimaan saattamisen tueksi.

Hankkeen nopeutetun käynnistämisen varmistamiseksi ministeriöt kartoittivat valtioneuvoston kanslian johdolla voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä ja viranomaistoiminnan kehittämiskohteita valtioneuvoston ajankohtaiselonteon antamisen jälkeen. Valtioneuvostossa on tunnistettu tarve järjestää direktiivin mukainen valvonta tehokkaasti. Jo tehdyt kartoitukset muodostavat pohjan laki-hankkeen työskentelylle.

Valtioneuvoston ajankohtaiselonteko

Turvallisuusympäristön muutoksesta annetussa valtioneuvoston ajankohtaiselonteossa (VNS 1/2022 vp) edellytetään, että asetetaan lainsäädäntöhanke, jossa valmistellaan ehdotus kriittisen kriisinsietokyvyn vahvistamista koskeväksi lainsäädännöksi, selvitetään ja arvioidaan direktiiviin liittyvän kansallisen viranomaistoiminnan kehittämis- ja muutostarpeet sekä laaditaan ehdotukset direktiivin edellyttämien viranomaistoimintojen järjestämisestä keskitetysti valtioneuvoston alaisuuteen. Täytäntöönpano mahdollistaa kansallisen kriittisen infrastruktuurin kokonaisuuden määrittelyn lain tasolla.

Suomen hakemus Pohjois-Atlantin liiton (NATO) jäseneksi

Natossa tehtävän ei-sotilaallisen varautumistyön painopiste on siirtynyt Naton jäsenvaltioiden kriisinsietokyvyn vahvistamiseen. Kriisinsietokyky nähdään keskeisenä osana pelotetta ja puolustusta. Naton kyky toimeenpanna ja suunnitella yhteisen puolustuksen operaatioita edellyttää merkittävää tukea siviiliviranomaisilta ja yksityiseltä sektorilta.

Nato on tunnistanut jäsenvaltioita velvoittavan CER-sääntelyn tukevan liittokunnan jo päättämien kriisinkestävyystavoitteiden edistämistyötä. Kansallisessa toimeenpanossa huomioidaan myös Nato edellyttämät järjestelyt siltä osin, kun ne ovat yhdenmukaisia CER-sääntelyn kanssa.

Tavoite

Hankkeen tavoite on vahvistaa lainsäädännöllä kriittisen infrastruktuurin kriisinkestävyyttä, parantaa toimijoiden häiriönsietokykyä sekä jatkuvuudenhallintaa ja siten vahvistaa yhteiskunnan kriisinkestävyyttä ja kansallista turvallisuutta. Hanke on samalla CER-direktiivin kansallinen toimeenpanohanke, joka edellyttää yhteensovittamista myös muun EU-lainsäädännön, kuten esimerkiksi NIS2 -direktiivin ja DORA -asetuksen toimeenpanon kanssa. Edelleen Euroopan komissio on julkaissut lainsäädäntöehdotuksen sisämarkkinoiden hätäapuvälineestä (SMEI).

CER-direktiivi on minimisääntelyä ja komissio on valmistelussa kannustanut jäsenvaltioita arvioimaan kansallisia lisätarpeita. Kansallisessa etukäteisarvioinnissa on muun muassa noussut esiin paikkatieto/datan suojaaminen sekä kansallisen turvallisuuden ja puolustuksen kannalta keskeiset toimialat.

Tehtävä

Suomen kannassa (U71/2020 vp) todetaan, että Suomessa kansallista kriittistä infrastruktuuria, kriittisiä sektoreita tai toimijoita ei ole määritetty lainsäädännön tasolla.

Hankkeen tehtävä on kansallisesti merkittävän infrastruktuurin toimintakyvyn vahvistamiseen ja suojaamiseen liittyen laatia ehdotus hallituksen esityksen muotoon kriittisen infrastruktuurin tunnistamista ja kriisinkestävyyden parantamista koskeväksi yleis-/puitelaisiksi sekä ehdotukset tarvittavista muutoksista hallinnonalakohtaiseen lainsäädäntöön, millä samalla täytäntöön pantaisiin kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä annettavan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi.

Hanke

- Selvittää lainsäädännön nykytilan ja mahdolliset olemassa olevat menettelyt kriittisten toimijoiden tunnistamisessa, valvonnassa ja kriisinkestävyystoimien tukitoimissa.
- Laatii ehdotukset CER-direktiivin mukaisten viranomaistoimintojen ja viranomaisvalvonnan järjestämiseksi keskitetysti valtioneuvoston alaisuuteen.
- Laatii ehdotukset toimijoiden tukemisesta direktiivin edellyttämällä tavalla.
- Tarkastelee kansallisista lähtökohdista soveltamisalaa lisättävät kysymykset, kuten kansallinen turvallisuus, puolustuksen kannalta keskeiset toimialat ja paikkatiedon suojaaminen.

- Arvioi myös NATO:n edellyttämien uusien resilienssitehtävien synergioita CER-toiminnan järjestämisen kanssa.
- Laatii hallituksen esityksen muotoon ehdotuksen uudeksi puitelaksi ja sektorikohtaisen lainsäädännön muutoksiksi.

Hanke ottaa huomioon vaikeutuneen turvallisuusympäristön, Euroopan unionin neuvoston mahdolliset linjaukset ja komission toimet unionin kriittisen infrastruktuurin kriisikestävyyden parantamiseksi.

Huoltovarmuuskeskuksen ja muiden toimijoiden, kuten Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskuksen rooli suhteessa CER-direktiiviehdotuksen koordinaatiovastuisiin on arvioitava direktiiviä kansallisesti implementoitaessa. Edelleen hanke toteuttaa selonteon kirjauksen kansallisten tunnistettujen lisäsektoreiden sisällyttämisestä osaksi lainsäädäntökokonaisuutta.

Lainsäädännön muutosten valmistelussa tulee huomioida myös muut vireillä olevaa työtä sivuavat uudistukset, hankkeet tai selonteot.

Organisointi

Ohjausryhmä

Hanke koskettaa laajasti valtioneuvoston ministeriöitä. Hankkeen ohjaamista ja linjauksia varten asetetaan ohjausryhmä valtioneuvoston kanslian, sisäministeriön, puolustusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja oikeusministeriön kansliapäälliköistä.

Ohjausryhmän puheenjohtaja

kansliapäällikkö Kirsi Pimiä, sisäministeriö
Ohjausryhmän varapuheenjohtaja
valtiosihteeri Henrik Haapajärvi, valtioneuvoston kanslia

Ohjausryhmän jäsenet

kansliapäällikkö Pekka Timonen, oikeusministeriö
kansliapäällikkö Esa Pulkkinen, puolustusministeriö
kansliapäällikkö Minna Kivimäki, liikenne- ja viestintäministeriö
kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio, maa- ja metsätalousministeriö
kansliapäällikkö Raimo Luoma, työ- ja elinkeinoministeriö

Päätyöryhmä raportoi valmistelun etenemisestä ohjausryhmälle erikseen sovittavalla tavalla.

Työryhmän jäsenet (päätyöryhmä)

Hanketta varten asetetaan työryhmä, jonka kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

neuvotteleva virkamies Eero Kytömaa, sisäministeriö

Valtioneuvoston kanslian, työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä sisäministeriön varsinainen jäsen toimii myös päätyöryhmän varapuheenjohtajana.

Varapuheenjohtajat

- hallitusneuvos Johanna Hakala, sisäministeriö
- kehitysjohtaja Laura Vilkkonen, liikenne- ja viestintäministeriö
- johtava asiantuntija Timo Nyssönen, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Sampo Kemppainen, valtioneuvoston kanslia

Jäsenet ja varajäsenet:

Valtioneuvoston kanslia

- johtava asiantuntija Sampo Kemppainen

Ulkoministeriö

- jäsen ulkoasianneuvos Liisa Talonpoika
- varajäsen ulkoasiainsihtööri Emilia Mustajärvi

Oikeusministeriö

- jäsen neuvotteleva virkamies Perttu Wasenius

Sisäministeriö

- jäsen hallitusneuvos Johanna Hakala

Puolustusministeriö

- jäsen vanhempi hallitussihtööri Kosti Honkanen
- varajäsen neuvotteleva virkamies Anu Sallinen

Valtiovarainministeriö

- jäsen neuvotteleva virkamies Markus Kari
- varajäsen tietohallintoneuvos Aku Hilve

Opetus- ja kulttuuriministeriö

- jäsenhallitusneuvos Juho-Antti Jantunen
- varajäsen opetusneuvos Heli Nederström

Liikenne- ja viestintäministeriö

- jäsen kehitysjohtaja Laura Vilkkonen
- varajäsen hallitusneuvos Mari Starck

Maa- ja metsätalousministeriö

- jäsen erityisasiantuntija Ilona Rauhanen
- varajäsen vesitalousasiantuntija Antti Parjanne

Työ- ja elinkeinoministeriö

- jäsen johtava asiantuntija Timo Nyysönen
- varajäsen ylitarkastaja Jyrki Pohjalainen

Sosiaali- ja terveysministeriö

- jäsen neuvotteleva virkamies Merja Rapeli
- varajäsen hallitusneuvos Merituuli Mähkä

Ympäristöministeriö

- jäsen asiantuntija Salla Koskela
- varajäsen tietohallintojohtaja Jukka Litmanen

Työryhmän sihteeristön muodostavat

- asiantuntija Annina Ceder, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Aino-Inkero Miestamo, työ- ja elinkeinoministeriö
- liikenneneuvos Vesa Häyrinen, liikenne- ja viestintäministeriö

Päätyöryhmä koordinoi ja yhteensovittaa työtä ml. mahdollisten alatyöryhmien työ sekä raportoi säännöllisesti työn vaiheista ohjausryhmälle erikseen sovittavalla tavalla. Päätyöryhmä asettaa alatyöryhmät.

Hankkeessa kukin ministeriö vastaa hallinnonalansa nykytilan kartoituksesta ja mahdollisen uuden toimialakohtaisen sääntelyn valmistelusta. Sisäministeriö vastaa hankkeessa puite/yleislain valmistelusta ja kriisinkestävyystoimien valvontajärjestelyä koskevasta lainsäädännöstä. Ministeriöt huolehtivat työn organisoinnista hankesuunnitelman mukaisesti.

Pysyvät asiantuntijat ja kuultavat tahot

Hanke hyödyntää ministeriöiden valmiuspäällikkökokouksen laatimia arvioita ja selvityksiä kriittisen infrastruktuurin kansallisen suojaustason määrittämisessä.

Työryhmä ja työryhmän sihteeri voi kuulla ja käyttää apunaan asiantuntijoita. Pysyvät asiantuntijat nimetään seuraavista tahoista:

Energiavirasto

- johtava asiantuntija Tarvo Siukola

Huoltovarmuuskeskus

- johtaja Axel Hagelstam
- erityisasiantuntija Katri Liekkilä

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

- erityisasiantuntija Kalle Varjola
- johtava asiantuntija Kristiina Roivainen

Maanmittauslaitos

- turvallisuusjohtaja Ari Huvinen

Suomen Pankki

- neuvonantaja Terhi Wathén

Turvallisuuskomitean sihteeri

- pääsihteeri Petri Toivonen
- asiantuntija Antti Kola

Työryhmän tulee työnsä aikana huolehtia viranomaisten, järjestöjen ja yritysten sekä muiden relevanttien tahojen kuulemisesta tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Työryhmän kuultavista tahoista ylläpidetään päivitettävää listaa. Työryhmä kuulee muun muassa seuraavia tahoja:

Ahvenanmaan maakuntahallinto

Aluehallintovirasto

Asumisen rahoitus ja kehittämiskeskus ARA

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Hyvinvointialueet

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Finanssivalvonta

Ilmatieteen laitos

Kuluttaja- ja kilpailuvirasto

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

Poliisihallitus
 Puolustusvoimat
 Ruokavirasto
 Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
 Suomen ympäristökeskus SYKE
 Suojelupoliisi
 Säteilyturvakeskus
 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL
 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES
 Väylävirasto
 Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus (Hybrid CoE)
 Onnettomuustutkintakeskus OTKES
 Valtioneuvoston oikeuskansleri
 Eduskunnan oikeusasiamies
 Tiedusteluvalvontavaltuutettu
 Valtiontalouden tarkastusvirasto
 Aalto yliopisto
 Oulun yliopisto
 Elinkeinoelämän Keskusliitto
 Finanssiala ry
 Finavia Oyj
 Huoltovarmuuskeskus, poolit
 Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy
 Suomen Erillisverkot Oy
 Suomen kuntaliitto
 Tieteen tietotekniikan keskus CSC Oy
 Vesilaitosyhdistys VVY
 Yleisradio Oy
 Henkilöstöjärjestöt

Muuta

Työryhmän kokoonpanossa on otettu huomioon naisten ja miesten

välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n mukainen vaatimus siitä, että jäsenenä on kumpaakin sukupuolta vähintään 40 %.

Kustannukset ja rahoitus

Hanke tehdään virkatyönä. Kukin organisaatio vastaa omista kustannuksistaan. Kokouksista aiheutuvat menot maksetaan momentilta 26.01.01.1.

Sisäministeri

Krista Mikkonen

Kansallisen turvallisuuden yksikön johtaja Petri Knape

Jakelu

PLM Puolustusministeriö
 YM Ympäristöministeriö
 OM Oikeusministeriö
 UM Ulkoministeriö
 VNK Valtioneuvoston kanslia
 TEM Työ- ja elinkeinoministeriö
 LVM Liikenne- ja viestintäministeriö
 STM Sosiaali- ja terveysministeriö
 VM Valtiovarainministeriö

OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö
MMM Maa- ja metsätalousministeriö
SM Ministeriön johto

Tiedoksi

Aluehallintovirasto
Energiavirasto
Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Finanssivalvonta
Huoltovarmuuskeskus
Kuluttaja- ja kilpailuvirasto
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
Maanmittauslaitos
Poliisihallitus
Ruokavirasto
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
Suojelupoliisi
Säteilyturvakeskus
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
Väylävirasto
Finavia Oyj
Suomen Erillisverkot Oy
Elinkeinoelämän Keskusliitto
Ahvenanmaan maakuntahallinto

VN/18947/2022-SM-33

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: